

Rekenkamercommissie Bergeijk

Evaluatie onderzoeksperiode
tweede helft 2005 eerste helft 2006

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	2
2.	Beschrijving van activiteiten	3
3.	Ervaringen met onderzoek door de rekenkamercommissie	4
4.	Meerwaarde voor gemeenteraad en college	5
5.	Samenstelling rekenkamercommissie	6
6.	Kosten voorzitterschap, secretariaat plus 3 onderzoeken	7
7.	Vervulling secretariaat plus toekomst	9
8.	Toekomstig budget	10
9.	Resumé	11

Bijlage: Overzicht budget 2005, eerste helft 2006

1. Inleiding

Op 28 april 2005 heeft de gemeenteraad van Bergeijk de "Verordening rekenkamercommissie gemeente Bergeijk" vastgesteld. Aansluitend is met de werving van een externe voorzitter gestart en werden de twee interne leden in de persoon van mevrouw Senden en de heer Bax uit de coalitiepartijen respectievelijk de oppositiepartijen aangezocht. Op 1 september 2005 is de voorzitter, de heer Van Vugt, tijdens de raadsvergadering beëdigd.

Als gevolg van de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2006 gemeente is de heer Bax inmiddels tot wethouder benoemd en heeft hij zijn lidmaatschap van de rekenkamercommissie opgezegd. De heer d'Haens heeft zijn plaats ingenomen.

In de verordening was opgenomen dat de griffier tevens secretaris is van de rekenkamercommissie. Op 30 september 2005 heeft het Presidium ingestemd met het voorstel van de rekenkamercommissie om een scheiding te maken tussen de griffierfunctie en de secretarisfunctie van de rekenkamercommissie. Geopteerd is voor een dienstverband op freelance basis waarbij de combinatie van secretaris/onderzoeker als meest wenselijk wordt geacht. Deze constructie zou beoordeeld worden bij de evaluatie, na een jaar. De verordening is op dit onderdeel inmiddels aangepast. De rekenkamercommissie heeft de heer Nijsten verzocht het secretariaat voor zijn rekening te nemen.

De eerste werkzaamheden van de rekenkamercommissie bestonden uit het inrichten van de rekenkamercommissie-organisatie. Zo werden een protocol van werkzaamheden en een reglement opgesteld. In haar vergadering van 1 oktober 2005 heeft de rekenkamercommissie het "Onderzoeksplan 2005, eerste helft 2006" vastgesteld en daarmee te opteren voor een drietal onderzoeken.

Het onderzoeksplan is op 6 oktober 2005 besproken met de leden van de raadscommissie voor Algemene en Bestuurlijke Zaken.

Medio juli 2006 kan geconstateerd worden dat alle drie de onderzoeken hebben plaatsgevonden en/of in een afrondend stadium verkeren.

De rekenkamercommissie evalueert jaarlijks haar werkzaamheden. Dit is nu aan de orde.

2. Beschrijving van activiteiten

De rekenkamercommissie heeft in de periode september 2005 tot en met begin oktober 2006 15 maal formeel vergaderd. Daarnaast is er ook veelvuldig telefonisch overleg of contact per e-mail verkeer geweest. Basis van overleg waren de drie onderzoeken van het "Onderzoeksplan 2005, eerste helft 2006" te weten:

- Vooronderzoek naar de bouw- en grondexploitaties;
- Onderzoek naar de inkooptrajecten en het functioneren van het inkoopbureau;
- Onderzoek naar de werking van de begrotingscyclus.

De systematiek van het aanpakken van een onderzoek is steeds dezelfde. Eerst wordt er een onderzoeksopzet met een urenraming en planning gemaakt. Vervolgens worden de gemeenteraad en het College van burgemeester en wethouders over de start en wijze van aanpak van het onderzoek geïnformeerd. Via tussenrapportages informeert de onderzoeker de commissieleden over de stand van zaken.

Het deskonderzoek in de eerste 2 onderzoeken is uitgevoerd door de secretaris. Hij nam ook de meeste interviews voor zijn rekening. Deskonderzoek en interviews in het derde onderzoek deed de voorzitter. Desgewenst nemen individuele commissieleden of de plenaire rekenkamercommissie deel aan gesprekken en presentaties. Na accordering van het concept-onderzoeksrapport wordt het rapport aan het College van burgemeester en wethouders aangeboden voor hoor en wederhoor. Na verwerking van de gemaakte opmerkingen stelt de rekenkamercommissie het onderzoek definitief vast waarna het aan de gemeenteraad wordt aangeboden.

3. Ervaringen met onderzoek door rekenkamercommissie

Nu inmiddels drie onderzoeken zijn afgerond kan geconcludeerd worden dat de rekenkamercommissie en de organisatie nog aan elkaar moeten wennen. Er is af en toe nog argwaan over hetgeen de rekenkamercommissie doet en hoe en op welke wijze een onderzoek wordt opgepakt. Daarnaast is het ook voor de rekenkamercommissie een leeraspect dat goed met de organisatie gecommuniceerd wordt over aard en opzet van een onderzoek. Inmiddels is er een vast ambtelijk aanspreekpunt in de persoon van de heer Van Kleef. Een dergelijk aanspreekpunt vergemakkelijkt in de ogen van de rekenkamercommissie de contacten met het ambtelijk apparaat. Ook moet het College van burgemeester en wethouders nog wennen aan de rol en positie van de rekenkamercommissie.

De rekenkamercommissie verwacht dan ook dat deze evaluatie aanleiding is voor overleg en beraad binnen college en raad over de inhoudelijke en procedurele wijze hoe om te gaan met (de consequenties van) onderzoeken.

Een belangrijk probleem waar de rekenkamercommissie mee te kampen heeft betreft de vlotte medewerking van het ambtelijk apparaat. Met name in het onderzoek naar de inkooptrajecten heeft het lang geduurd voor de gevraagde informatie boven tafel kwam en dan nog slechts gedeeltelijk. Dit onderzoek heeft veel langer geduurd (en daardoor veel meer onderzoekstijd gekost) dan nodig was geweest. De rekenkamercommissie hoopt dat in de toekomst de gevraagde informatie vollediger en sneller aangereikt zal worden.

Ook bleek in de onderzoeken naar de exploitaties en de inkooptrajecten de dossiers niet volledig op orde zijn. In nogal wat gevallen heeft de commissie geen conclusies kunnen trekken vanwege het ontbreken van documenten. De dossiervorming is, in nogal wat gevallen, gebrekkig hetgeen het onderzoek soms heeft gefrustreerd.

4. Meerwaarde voor gemeenteraad en college

De meerwaarde voor de raad valt alleen af te leiden uit de behandeling van de onderzoeksrapporten in de gemeenteraad. Dat is tot op heden nog pas een keer aan de orde geweest, namelijk de behandeling van het onderzoeksrapport over de grond- en bouwexploitaties in de raadsvergadering van 29 mei 2006. De gemeenteraad ondersteunde breed de conclusies van de rekenkamercommissie en stemde in met het voorstel van het college om de geconstateerde knelpunten op te pakken. Ondanks het karakter van het onderzoek (namelijk een vooronderzoek), zijn er enkele niet onbelangrijke tekortkomingen geconstateerd (m.n. over de transparantie) waardoor de meerwaarde voor de gemeenteraad relatief groot kan zijn bij toekomstige exploitaties. Het feit dat het college de aanbevelingen onderschreef, geeft aan dat het rapport blijkbaar een meerwaarde heeft voor het dagelijks bestuur.

Die meerwaarde voor het college blijkt ook uit de reactie op onze rapportage over het inkoop- en aanbestedingsbeleid. Volgens het college biedt ons rapport voldoende handvatten om het beleid ter zake te verbeteren. Aangezien het onderzoek over de begrotingscyclus op het moment van het schrijven van deze evaluatie nog niet is aangeboden, kan hierover nog geen uitsluitsel gegeven worden.

5. Samenstelling rekenkamercommissie

De rekenkamercommissie heeft zich gebogen over haar samenstelling, die gemengd is: één externe voorzitter en twee raadsleden.

Het is de vraag of een dergelijke gemengde samenstelling het meest adequaat is en of gekozen zou moeten worden voor een rekenkamercommissie die louter uit externen bestaat. Als overduidelijke argumenten pro de huidige constructie gelden de volgende aspecten:

- de raadsleden hebben kennis van de lokale situatie;
- de raadsleden kennen de procedures en de lopende dossiers;
- via de raadsleden is er een soort navelstreng met de raad, m.a.w. de rekenkamercommissie komt niet op een eiland te staan;
- een bijkomstig voordeel is dat deze constructie goedkoper is (geen aparte vergoeding voor raadsleden).

De gemengde samenstelling kent in potentie ook enkele gevaren. Die hebben te maken met de mogelijkheid dat raadsleden hun onderzoekspet niet goed kunnen onderscheiden van hun politieke pet, hetgeen de zorgvuldigheid en objectiviteit van de rekenkamercommissie zou schaden.

Daar is volgens de voorzitter van de commissie in de Bergeijkse situatie geen sprake van. De raadsleden houden zich correct aan hun rol als lid van de rekenkamercommissie, zowel in de vorige als de huidige samenstelling.

Er zijn echter wel enkele, zij het kleine nadelen verbonden aan de huidige constructie:

- het kost de raadsleden best wel de nodige tijd – het commissiewerk is niet iets dat je er "zomaar" bij doet;
- in het geval – bij een kleine fractie – de fractiegenoot van het commissielid afwezig zou zijn tijdens een raadsvergadering waarbij een rapport van de rekenkamercommissie behandeld wordt, zou deze fractie geen woordvoerder hebben (aangezien het de afspraak is dat een lid van de rekenkamercommissie zich onthoudt van discussie over het rapport, anders dan als toelichter van het rapport; deze situatie heeft zich echter nog niet voorgedaan).

Alles overwegende is de rekenkamercommissie een duidelijk voorstander van continuering van de huidige situatie.

6. Kosten voorzitterschap, secretariaat plus 3 onderzoeken

In de bijlage wordt een overzicht gegeven van de kosten die gemaakt zijn gedurende het afgelopen jaar. Deze kosten geven een goede indicatie voor toekomstige kosten op jaarbasis. Er wordt een onderverdeling gemaakt in secretariaatskosten, vergoeding voorzitter en onderzoekskosten. Daarnaast zijn er geringe overige kosten.

De kosten waren in de periode september 2005 tot en met medio juli 2006 als volgt:

- onderzoek exploitaties:	€ 7.969
- onderzoek inkoop:	- 14.100
- onderzoek begrotingscyclus:	- 6.240
- voorzitterschap:	- 5.500
- secretariaat:	- 15.000
Totaal:	€ 48.809

Het totale budget voor 2005 en 2006 is $2 \times € 35.000 = € 70.000$ (het restantbudget van 2005 is overgeheveld naar 2006), zodat voor de tweede helft van 2006 ruim 21.000 resteert.

Ter toelichting op voorgaande cijfers, het volgende.

De twee rekenkamercommissieleden uit de gemeenteraad ontvangen geen vergoeding voor hun werkzaamheden als commissielid. Dit geldt wel voor de voorzitter. De reis- en verblijfskosten van voorzitter en secretaris worden op declaratiebasis vergoed met toepassing van de regeling die daarvoor voor raads- en commissieleden geldt. Deze kosten vallen overigens buiten het budget van de rekenkamercommissie.

In de verordening op de rekenkamercommissie is geregeld dat de voorzitter per vergadering € 125,- ontvangt. In de rekenkamercommissie-begroting is de omvang op jaarbasis bepaald op € 2.500,-. Dit bedrag is gebaseerd op de aanname dat de commissie 3 onderzoeken per jaar doet en daarvoor 18 maal bij elkaar komt. Naast het voorzitten van de vergadering en het eventueel betrokken zijn bij onderzoeken bevat het werk van de voorzitter echter ook nog andere elementen. Te vermelden zijn het frequent onderhouden van contacten en het voeren van overleg met de secretaris en leden van de rekenkamercommissie, het in algemene zin betrokken zijn bij het secretariaat (waaronder redactionele werkzaamheden), het onderhouden van contacten met gemeentelijke gremia, andere rekenkamers en het zijn van boegbeeld van de rekenkamercommissie enz.. De praktijk leert dat er meer bij komt kijken dan het basale voorbereidende werk ten behoeve van rekenkamercommissievergaderingen. Te denken valt hierbij aan de voorbereiding van het onderzoekplan, deze evaluatie en dergelijke.

Aangezien het uit praktisch oogpunt ondoenlijk is deze extra werkzaamheden te administreren en onder te brengen binnen de hierboven genoemde categorieën is vanuit de rekenkamercommissie voorgesteld de vacatiegeldregeling te vervangen door een maandelijks vergoeding van € 500. Het budgetoverzicht is op basis van deze vergoeding gemaakt. Het Presidium had hierover nog vragen vanwege urenbelasting en budgettaire consequenties. Binnenkort zal hierover uitsluitel komen. Er zijn nog geen declaraties ingediend.

Bij de oorspronkelijke opzet is een raming gemaakt van € 12.500 ten behoeve van de kosten van het secretariaat. Getracht wordt de omvang van de secretariaatswerkzaamheden zo beperkt mogelijk te houden en op basis van de actuele cijfers blijkt dat dit bedrag nagenoeg volstaat (bij de start van de rekenkamercommissie waren de kosten wat hoger vanwege de extra aanvangsactiviteiten). Declaraties vinden plaats op basis van gewerkte dagdelen.

Het staat de rekenkamercommissie vrij te bepalen op welke wijze de onderzoeken plaatsvinden. Grosso modo kan dit door de commissieleden zelf gedaan worden of op basis van uitbesteding. Bij de eerste twee onderzoeken heeft de secretaris de hoofdmoot van het onderzoek voor zijn rekening genomen. De voorzitter deed het derde onderzoek.

Vanzelfsprekend is de inzet gebaseerd op een planning en een onderzoeksbudget. Afwijking vindt plaats na instemming van de commissie. Wanneer de voorzitter bij een onderzoek betrokken wordt, dan heeft hij aanspraak op een vergoeding per uur. Dit is met het Presidium gecommuniceerd. Het moge duidelijk zijn dat gelet op de transparantie wanneer het onderzoek zelf gedaan wordt dit van tevoren in een tijdsplanning en in het onderzoeksbudget verwerkt moet worden, dat de goedkeuring behoeft van de commissie.

7. Vervulling secretariaat plus toekomst

De rekenkamercommissie heeft er voor gekozen om de secretaris/onderzoeker op free lance basis te contracteren. Er is reeds aangeven dat het secretariaat sec. binnen de budgettaire kaders kan worden uitgevoerd. Daarnaast worden er onderzoeken verricht. De ervaringen zijn positief en er is sprake van een goede prijs-kwaliteit verhouding. Daarnaast kent de secretaris/onderzoeker de organisatie goed en heeft hij een brede expertise. Dit neemt evenwel niet weg dat de rekenkamercommissie ook onderzoeken door anderen kan laten uitvoeren.

Indien voor de situatie zou worden gekozen, zoals die de gemeente aanvankelijk voor ogen stond (nl. ondersteuning door de griffier) of door het ambtelijk apparaat, dan kleven daar volgens de commissie teveel nadelen vast:

- feitelijke ondersteuning door de griffier bleek geen reële mogelijkheid;
- een keuze voor een vaste part time ondersteuner (secretaris/onderzoeker), die aangehaakt wordt bij het ambtelijk apparaat is een weinig flexibele optie (geen mogelijkheid om elders onderzoek uit te besteden);
- bovendien kan een dergelijke functionaris makkelijk in een loyaliteitsconflict komen met het ambtelijk apparaat.

Op basis van bovenstaande afweging wil de rekenkamercommissie ook op de huidige wijze voortgaan.

8. Toekomstig budget

Terugkijkend op de historie van "Verordening rekenkamercommissie gemeente Bergeijk" blijkt dat in eerdere documenten met betrekking tot het budget een bedrag van om en nabij de € 60.000 als toereikend geacht werd. Dit bedrag is in het uiteindelijke raadsvoorstel tot € 35.000 teruggebracht. De reden is moeilijk te achterhalen. Omdat de rekenkamercommissie pas recent begonnen is, zijn de budgetten 2005 en 2006 tot aan de evaluatie als gegevenheden beschouwd.

Bij de oprichting van de rekenkamercommissie in 2005 is dus indicatief een bedrag in de begroting opgenomen van € 35.000. Dit bedrag is op grond van de tot op heden opgedane ervaring en rekening houdende met de Bergeijkse ambitie niet geheel toereikend. Feit is dat de aannames die toentertijd gemaakt zijn nu in een breder perspectief geplaatst kunnen worden.

De rekenkamercommissie streeft naar een tweetal grote onderzoeken en een onderzoek van beperkte omvang op jaarbasis. Uitgaande van een gemiddeld tarief van € 100 per uur rekent de rekenkamercommissie voor een groot onderzoek 100 uur en voor het beperktere, de helft ervan.

Totaal 250 onderzoeksuren.

Dit levert het volgende kostenoverzicht op:

Onderzoeken	€	25.000
Vergoeding voorzitter	-	6.000
Secretariaatswerkzaamheden	-	13.500
Overig /onvoorzien	-	500
Totaal:	€	45.000

De rekenkamercommissie stelt de gemeenteraad dan ook voor om het jaarlijks budget met ingang van 2007 te verhogen van € 35.000 naar € 45.000. De rekenkamercommissie is van mening dat de uiteindelijke meerwaarde van haar adviezen zeker opweegt tegen dit bedrag.

9. Resumé

Samenvattend stelt de rekenkamercommissie op grond van bovenstaande evaluatie voor:

- a. De samenstelling van de rekenkamercommissie niet te wijzigen en te laten bestaan uit twee raadsleden (coalitie en oppositie) en een externe voorzitter;
- b. Het secretariaat en de onderzoekswerkzaamheden op de huidige free lance basis te continueren;
- c. Ten behoeve van de vervulling van het voorzitterschap een vaste maandelijkse vergoeding te verstrekken;
- d. Het jaarlijkse budget met ingang van 2007 te verhogen van € 35.000 naar € 45.000.

Namens de rekenkamercommissie,

Drs. G.W.M. van Vugt MPA,

Oktober 2006

